

Mogelijkheden tussen onmogelijkheden

Als communiceren niet vanzelf gaat

Tussen alle onmogelijkheden op zoek gaan naar mogelijkheden. Daar moet ik aan denken als Jasmine (een jonge vrouw met een dubbele nationaliteit) in mijn spreekkamer zit. Ze was vrij snel na haar geboorte doof geworden. Haar ouders die de Nederlandse taal niet voldoende beheersten, moesten haar gebarentaal leren maar ook Nederlands, hun eigen taal en gewoontes uit hun cultuur.

De eerste drie jaar van haar leven hoorde ze niets. Toen ze drie jaar was kreeg ze een Cochleair Implantaat (CI zie kader). Toen ging het horen beter maar ook dan worden de geluiden vervormd en moet je als gesprekspartner rustig en duidelijk blijven praten. De cruciale leeftijd voor een kind om een zo groot mogelijke taalontwikkeling te hebben, werd ook nog eens bemoeilijkt door haar lage IQ. In de tijd die volgde, moest ze de gebarentaal afleren. Achteraf had die juist ter ondersteuning van de CI aangeboden moeten worden. Door haar lage IQ werd de achterstand steeds groter en het communiceren binnen en buiten het gezin steeds moeilijker.

De problemen hopen zich op. Jasmine voelt zich niet gehoord en begrepen. Met andere kinderen is er moeilijk contact te maken en daardoor voelt Jasmine zich steeds meer buitengesloten. Ze wordt argwanend wanneer ze ziet dat anderen plezier met elkaar maken. Ook grapjes snapt ze niet en er wordt te snel gepraat, zodat ze het niet kan volgen. Dat doet pijn en vergt enorm veel energie van Jasmine en ook van haar ouders.

Miscommunicatie

Een opleiding kan Jasmine moeilijk volgen. Dus een diploma heeft ze niet. Inmiddels is ze 17 jaar geworden. Ze wil contact met leeftijdsgenoten, een studie doen en fijn werk vinden. Maar alles lijkt te stagneren. Ze zit de hele dag thuis. Wel zit Jasmine op een gespreksgroep voor vrouwen met een gehoorprobleem. Maar ze zou ook zo graag eens naar een doven-café willen. Alleen, ze ontdekt dat haar ouders dit vanwege hun geloof niet willen. Haar ouders zijn zo druk met de problemen rond het gezin, dat ze niet merken dat Jasmine niet goed weet wat hoort binnen de cultuur van het gezin. Eigenlijk is Jasmine Nederlandse geworden en de rest van het gezin leeft volop in hun eigen cultuur. Jasmine kent alleen Nederlands. Ze spreekt en verstaat de taal van haar ouders niet. De gewoonten, normen en waarden zijn voor haar onduidelijk. Daardoor voelt Jasmine zich thuis erg eenzaam. Toen realiseerde ik mij nog meer, wat

een zegen het voor velen in onze gemeenten is, als er in de dienst een doventolk aanwezig is. Dat er diensten en speciale activiteiten zijn, waarin mensen met een gehoorprobleem een vangnet hebben en contact kunnen maken. Wij als mensen met een goed gehoor vergeten vaak wat het voor een ander is om niet of niet goed te kunnen horen. Zeker voor de mensen die vanaf de geboorte doof zijn. Het gehoor is een belangrijke schakel in de communicatie.

Communiceren

Jasmine voelt zich vaak alleen en onbegrepen. Ze raakt er depressief van, terwijl ze nog zo jong is. Haar doel lijkt weg te zijn in haar leven. Samen met haar en haar moeder maken we een plan. In de komende week moet ze vijf dingen bedenken, die ze graag zou willen doen in het dagelijks leven. Samen met andere collega's gaan we kijken of er voor haar dagbesteding te vinden is, waardoor ze weer voldoening heeft in haar dagelijks leven en ze een doel heeft om aan te werken. Ook kijken we of er een manier is om de communicatie binnen het gezin te versterken. Extra ondersteuning bieden vanuit de gebarentaal, waardoor alle gezinsleden met haar kunnen communiceren. Soms is het moeilijk om door alle onmogelijkheden op wat voor gebied dan ook, toch te kijken naar de mogelijkheden. Te zien dat er ergens nog een lichtpuntje is waar je voor kunt gaan.

Jasmines moeder raakt overbelast. Moeder vertaalt tussen vader en dochter. Ze moet voor haar gevoel Jasmine de hele dag bezig houden. Moeder voelt zich machteloos omdat ze het voor haar dochter graag zo anders zou willen. Ook voor de rest van het gezin moet ze klaar staan. Met elkaar kijken we naar de situatie: Wat gebeurt er? Wat denkt Jasmine? Wat denkt moeder over dezelfde situatie? Al snel blijkt dat de ouders verdrietig en eigenlijk ook boos worden van frustratie omdat het niet lukt elkaar te begrijpen. Jasmine voelt ook frustratie, maar dan vanuit haar kant, voor iets waar ze niets aan kan doen. Het gedrag dat er dan uit voortvloeit

is, dat Jasmine haar eigen gang gaat en later ziet dat het gezin samen gezellig in de kamer is. Haar ouders zien dat Jasmine alleen gaat zitten en begrijpen dat niet. Zo stapelen verdriet en frustratie bij elke gebeurtenis op. Hoe kunnen we een helpende gedachte bedenken om de negatieve spiraal te doorbreken? Om het vuurtje, dat elke keer oplaait, te bestrijden met een koele gedachte? Dat vergt best wat oefening. Iets wat je jaren zo gedaan hebt, is in twee weken niet ineens anders. Maar door samen te kijken naar de oorzaak waardoor het vuur elke keer oplaait, kun je ook samen op zoek gaan naar enkele helpende gedachten, waardoor het vuur wat dooft.

Communicatie

Communicatie is belangrijk. Als je horend bent, kunnen er regelmatig communicatiestoringen ontstaan. Laat staan als je niet weet of je wel het goede gehoord en begrepen hebt! Het is goed om erbij stil te staan dat het de goedheid van God is dat wij mogen horen. Dat wij kunnen deelnemen aan het maatschappelijke leven. Het is ook belangrijk om te denken aan hen, die niet of slecht

Hoortoestellen maken geluiden harder. Maar als het slakkenhuis kapot is, heeft het versterken van geluid geen zin. Het leidt niet tot beter horen. Een cochleair implantaat (CI) maakt het geluid niet harder, maar zet het geluid om in elektrische signalen die aan de gehoorzenuw worden doorgegeven. Dove mensen kunnen zo weer geluiden waarnemen, maar wat zij horen is (heel) anders dan wat horende mensen horen.

kunnen horen. Welke mogelijkheden hebben wij om voor de ander, die niet of minder hoort, een hand en een voet te zijn? We kunnen gezelligheid bieden door er te zijn. We kunnen zoeken naar raakvlakken en de ander laten merken dat hij of zij ook waardevol is!

Annelies Bos
Psychosociaalwerker
www.forestconsult.nl

